

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

Реформування української освітньої політики, яке реалізується під егідою Європейського простору вищої освіти (англ. – European Higher Education Area (EHEA) членом якого Україна є з 2005 року) та здійснюється в умовах економічних та політичних реформ, вимагає забезпечення сучасної якості і привабливості європейської вищої освіти, її фундаментальності відповідно подальших перспективних потреб держави, розширення доступу до вищої освіти, розширення мобільності студентів і викладачів, а також забезпечення успішного працевлаштування випускників закладів вищої освіти (далі – ЗВО) за рахунок того, що всі академічні ступені й інші кваліфікації повинні бути орієнтовані на ринок праці.

В процесі забезпечення якісної підготовки висококваліфікованих фахівців, підвищення конкурентоспроможності ЗВО на ринку важлива роль відводиться його управлінському персоналу, який в умовах впровадження системи управління якістю (далі – СУЯ), вимагає від них ефективного управління ризиками.

Так, проведено анкетування серед управлінського персоналу ЗВО м. Києва (7 респондентів), м. Житомира (3 респонденти) та м. Ужгорода (2 респонденти) щодо наявних ускладнень діяльності до основних ризиків віднесло недостатнє фінансування, програш у конкурентній боротьбі з іншими ЗВО, відсутність позитивної динаміки щодо зростання контингенту студентів. Саме за таких умов актуалізуються питання забезпечення та моніторингу якості вищої освіти.

Стратегія освітньої діяльності в області СУЯ повинна брати за основу надійну та достовірну інформацію, що забезпечує ефективність управлінських рішень щодо освітнього процесу, реалізації освітніх програм і стандартів рівневої підготовки. Така інформація формується в різних розрізах: якості результатів діяльності (процесів), якості самих процесів; і якості системи або організації діяльності ЗВО. Значні обсяги інформації формуються в системі бухгалтерського обліку і аналізу діяльності ЗВО, тому питання організаційного забезпечення цього напрямку є важливими, особливо при провадженні діяльності в умовах ризику.

Так, без належного представлення інформації щодо наявних показників діяльності ЗВО неможливим є розрахунок наслідків таких ризиків, а відповідно ускладнюється і процес прийняття управлінських рішень.

Це свідчить про необхідність високого рівня організацію облікового забезпечення ЗВО. Саме такого підходу додержується і М.Я. Заяць. Науковець, характеризуючи обліково-аналітичне забезпечення управління ризиками, розкриває сутність управління ризиками «як процес інформаційного забезпечення управління та інформаційної підтримки заходів із мінімізації ризиків (страхування, хеджування, диверсифікації тощо), так і безпосереднє управління ризиками шляхом застосування бухгалтерського методичного інструментарію (професійного судження, облікової політики, політики формування звітності тощо)» [1, с. 141]. Для обґрунтування застосування конкретних управлінських дій на відповідних процесах СУЯ, запропоновано порядок організації інформаційного забезпечення діяльності з мінімізації ризиків освітньої діяльності із зазначенням коригувальних управлінських дій, виконавців, відповідальних суб'єктів та вихідних даних (табл. 1).

Підготовка наведеної інформації здійснюється на основі даних фінансової звітності, а деталізація окремих показників можлива за даними аналітичного обліку. Отримати таку деталізовану інформацію з фінансової звітності неможливо, тому керівництву слід завчасно поставити перед бухгалтерами завдання щодо розробки управлінської звітності з наведеними показниками.

Зауважимо, що наведені витрати можуть бути складовими різних видів діяльності ЗВО. Тому, з метою чіткого планування та контролю за цільовим спрямуванням витрат є необхідність визначати їх оптимальну потребу. Підсистема управлінського обліку пропонує розробляти систему бюджетів для реалізації цієї мети. Організація управлінського обліку з використанням бюджетування може бути здійснена поетапно на основі спеціально сформованої облікової політики та планування зі складанням кошторисів:

Етап 1. Організаційний. У складі управлінського обліку використання джерел фінансування: 1.1. визначення осіб, що мають право підпису при плануванні та складанні кошторисів витрат за джерелами фінансування; 1.2. визначення посадових осіб, які складають, підписують управлінську звітність та несуть відповідальність за її подання. Відповідно складових облікової політики ЗВО для управлінського обліку джерел фінансування витрат: 1.3. внесення до посадової інструкції обов'язків працівників бухгалтерії та інших підрозділів, щодо

Таблиця 1

Організація інформаційного забезпечення коригувальних управлінських дій з мінімізації ризиків освітньої діяльності

Процес СУЯ	Деталізовані коригувальні управлінські дії (в частині облікових функцій)	Виконавці	Відповідальні суб'єкти	Звітна та поточна інформація
Процес прийому на навчання	1.1. Витрати на рекламу компанії (в розрізі видів реклами)	Структурні підрозділи	Начальники відділів, завідувачі кафедр, декани	Заявка, розрахунок
	1.2. Витрати на закордонні відрядження (з метою налагодження співпраці)	Структурні підрозділи	Начальники відділів, завідувачі кафедр, декани	Заявка, розрахунок
Планування освітнього процесу	2.1 Витрати на оголошення додаткових конкурсів на заміщення вакантних посад	Бухгалтерія	Головний бухгалтер	Звіт (відповідно до запитів)
	2.2. Фонд оплати праці	Бухгалтерія	Головний бухгалтер	Звіт
Організація освітнього процесу	3.2. Витрати на придбання/розробку програмного забезпечення та його амортизація	Бухгалтерія	Головний бухгалтер	Звіт (відповідно до запитів)
	3.3. Витрати на видання підручників та навчальних посібників	Бухгалтерія	Головний бухгалтер	Звіт (відповідно до запитів)
	3.4. Витрати на проходження міжнародних та довгострокових стажувань у ЗВО України	Бухгалтерія	Головний бухгалтер	Звіт (відповідно до запитів)
Кадрове забезпечення	Надання інформації про витрати на стажування, підвищення кваліфікації НПП, публікацію статей у фахових наукових журналах	Бухгалтерія	Головний бухгалтер	Звіт (відповідно до запитів)

Етап 2. Технічний. У складі управлінського обліку використання джерел фінансування:

- 2.1. визначення аналітичних розрізів резервів забезпечення мінімізації ризиків освітньої діяльності; 2.2. формування звітності та реєстрів. *Відповідно складових облікової політики ЗВО для управлінського обліку джерел фінансування витрат:* 2.1. визначення в робочому плані рахунків джерел фінансування витрат; 2.2. формування графіку документообігу; 2.3. розробка форм первинних документів; 2.4. розробка управлінської звітності.

Етап 3. Методичний. У складі управлінського обліку використання джерел фінансування:

- 3.1. отримання кошторисів і контроль за термінами їх сплати; 3.2. формування консолідованого бюджет-звіту ЗВО; 3.3. формування бюджетів про фінансування із загального та спеціального фондів (враховуючи плату за навчання, надання платних послуг, оренду тощо); 3.4. розробка методики аналізу ефективності здійснення витрат та визначення коефіцієнтів ефективності. *Відповідно складових облікової політики ЗВО для управлінського обліку джерел фінансування витрат:* 3.1. визначення методів оцінки витрат; 3.2. оформлення документів та своєчасне відображення в обліку операцій з фінансування витрат; 3.3. розрахунок впливу операцій з мінімізації ризиків на базу оподаткування; 3.4. формування інформації в звітності про операції, пов'язані з управління ризиками освітньої діяльності в умовах СУЯ.

В умовах націленості управлінського обліку ЗВО на реалізацію політики у сфері якості освіти особливе

місце повинно бути відведено обліковій політиці в частині джерел фінансування та їх використання.

Необхідність розробки облікової політики ЗВО диктується реформами в бюджетній сфері, в цілому, і нормативно-правовими актами з бюджетного обліку, зокрема. Так, запропоновані нами бюджети є важливою складовою управлінського обліку, оскільки така інформація є основою для ефективних рішень щодо управління ризиками, забезпечуючи їх гнучкість і стратегічну спрямованість ЗВО.

А належне закріплення даних положень в розпорядчому документі є характеристиками раціональної організації управлінського обліку, яка є запорукою прийняття ефективних рішень щодо управління ризиками, забезпечуючи їх гнучкість і стратегічну спрямованість ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заяць М.Я. Управління ризиками сек'юритизації активів: фінансові та обліково-аналітичні аспекти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 7. Част.1. С. 140-144
2. Освіта в Україні – 2018. Аналітична довідка Центру дослідження суспільства. URL: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/osvita-v-ukraini-2018>.
3. ISO 9001: 2015 Quality management systems – Requirements. Available at: [available at: https://www.iso.org/standard/62085.html](https://www.iso.org/standard/62085.html)
4. ISO 31000:2009 Risk management – Principles and guidelines. Available at: <https://www.iso.org/standard/43170.html>